

N Y M B U R S K Ý PÁBITEL

číslo 3



Moc Vám dekuju za dopis a uz 2. číslo Vaseho casopisu. Je skvely a doufam, ze se Vám podari delat nadale - a co nejdelej. Pro mne zvlast zajimava byla zprava o Hrabaluv muzeum v Nymburce. Vedel jsem o tom od Tomase Mazala, ale díky clankovi dozvedel jsem se podrobnosti - napad s hospudkou je vynikajici. Byl jsem jednou v Nymburce s TM, uz po Hrabalove smrti, ale ted jsem opravdu dostal chut, aby tam jet jeste jednou. Prosim, napiste, kdyz uz budete vedet, kdy bude podzimni setkani Klubu. Rad prijedu. Srdecne pozdravuji. Aleksander Kaczorowski, Gazeta Wyborcza. *** V závěti z května 1989, kterou se zabývá soud, Hrabal odkázal tuzemská a slovenská práva třetinově své švagrově Dagmar Hrabalové, jednomu pražskému oddílu tělesně postižených sportovců a Pražskému spolku ochránců zvířat. Práva mimo území někdejšího Československa přikl švýcarské bohemistce a šířitelce Hrabalova díla Susanne Rothové. Řízení se závětí, a tedy kdo a za co bude přesně inkasovat domácí honoráře a zahraniční poplatky za autorská práva, sice nadále trvá, ale již nebrání tomu, aby byl Hrabal vydáván. To se stalo díky tomu, že Obvodní soud pro Prahu 8 potvrdil letos v dubnu platnost generální smlouvy o zastupování. Hrabal ji uzavřel v roce 1990 s agenturou Dilia... (MF Dnes, 22. června 1999) *** Malé divadlo České Budějovice hostovalo 17. října v Žižkovském divadle s Hrabalovými Tanečními hodinami pro starší a pokročilí. V režii Ivo Kroboty v nich hrají Petr Drholec, j. h., Ctirad Götz, j. h., a Isabela Bencová. *** „Jsm fascinováni nepřetržitým tokem historek a příběhů, které hrđina - lidový filozof a cítel „evropský renesance“ - doslova chrlí. V jeho světě najdeme Krista i Havlíčka, je tam i Goethe, nechybí ani spisek o pohlavní zdravovědě páně Batisty. Toto vychloubavé vyprávění starého muže nás získá-

vá nezáladností, otevřeností vůči všemu, co potkává, a užaslostí nad světem. Na Petru Drholecovi je vidět, že je Hrabalovým obdivovatelem, jeho postava je mu blízka a divácky věrohodná,“ napsal týdeník Opavsko o budějovických Tanečních hodinách. *** O nymburském posvícení, v sobotu 4. září, byl v Městské knihovně v Nymburce slavnostně

Co se kde šustlo...

otevřen Literární kabinet Bohumila Hrabala. Všem zájemcům o Hrabalovo dílo i jeho osobnost dává možnost najít na jednom místě soustředěná knižně vydaná díla, bibliografii, výstřižky z novin a časopisů, publikace jiných autorů zabývající se Hrabalem... Zahájení se zúčastnilo několik členů Klubu čtenářů B. H., např. Radko Pytlík, Alena Vávrová, Miloslav Váchal, Václav Vorlíček... *** Ještě dřív, než byl „kabinet“ otevřen, přijel do Nymburka zájezd z Maďarska. Pan László Polgár, šéfredaktor časopisu Bohemia, který vydává Kruh přátel Bohemia se sídlem v Budapešti návštěvu osvětlil: „Na internetu jsme našli informaci o přípravě Literárního kabinetu Bohumila Hrabala.“ Klub Bohemia sdružuje maďarské přátele České republiky a její kultury, téměř každý měsíc vyjíždějí jeho členové k nám. Tentokrát, tedy 23. srpna, navštívili knihovnu v Nymburce, stárou expozici B. H. v nymburském muzeu, Kersko a položili květiny na hrob Bohumila Hrabala v Hradištku. Čtyřiačtyřicet členů Bohemie se přihlásilo kolektivně za členy Klubu čtenářů B. H. Vítejte vás, přátelé z Maďarska! Náš klub už je opravdu mezinárodní. *** Nakladatelství Triton vydává v říjnu knížku „Budte tak laskava, stáhněte rolety“ s podtitulem „Výbor milostných dopisů“. Jedná se o část korespondence, kterou v rozmezí let 1947 - 1952

zasílal Bohumil Hrabal slečně Jarmile Holečkové do Nymburka. *** The World Circle Foundation chystá v rámci edice inspirované televizním dokumentárním cyklem Nevyjasněná úmrtí knížku věnovanou Bohumilu Hrabalovi (Požehnaný prokletý básník Bohumil Hrabal - režie Olga Sommerová), malíři a grafikovi Vladimíru Boudníkovi (Explosionalista Vladimír Boudník - režie Jordi Niubó) a básníkovi a prozaikovi Václavu Hraběti (Zemřel mlád 24 let - režie Lenka Cingrošová). Ho-

voří se o tom, že by měla být v říjnu na trhu. *** Jak nám prozradil nejmenovaný zdroj, (jež se jmenuje Tomáš Mazal), uvažuje nymburský nakladatel Stanislav Klos o vydání své čtvrté hrabalovské publikace (B. H.: Historický a poetický průvodce, B. H.: Já si vzpomínám jen a jen na slunečné dny, Jan Řehounek: Bohumil Hrabal a jeho městečko, kde se (bohužel) nezastavil čas). Tentokrát se prý bude jednat o znovuzrekonstruovanou a o nové, dosud neznámé básně doplněnou sbírku Bohumila Hrabala z dob jeho literárních počátků, tedy konce 30. let, Obrazky bez rámu. *** Městské divadlo v Kolíně zařadilo do předplatného na rok 2000 Hrabalovskou inscenaci pražského Divadla Bez zábradlí Hlučná samota. V režii E. Shorma se v ní představí L. Mrkvička, K. Heřmánek, J. Švandová, Z. Žák, J. Hrušínský a V. Freimanová. *** Slíbená „klubová“ návštěva Krobotova představení „Obsluhoval jsem anglického krále“ se uskuteční 21. ledna. Bude to symbolické přivítání roku 2000. *** V posledních dnech už se mnozí členové Klubu čtenářů B. H. ptají: Kdy se zase sejdem? A Nymburský pábitel odpovídá: V sobotu 27. listopadu ve 12 hodin, opět v Hálkově divadle v Nymburce. Na programu je divadelní představení v podání Petra Drholce, prohlídka Literárního kabinetu B. H. a návštěva výstavy dětských výtvarných prací inspirovaných knížkami B. H. Těšíme se na shledání! - řeh, mh, jn, tm -

Některá setkání Bohumila Hrabala a Václava Havla

Často na svých besedách Bohumil Hrabal vysvětloval, jaký je asi zásadní rozdíl mezi Jaroslavem Haškem a Franzem Kafkou. Ačkoliv se oba narodili a žili v Praze, ačkoliv oba se po smrti stali součástí nejen pražského, ale evropského, světového povědomí, proč se nikdy v Praze nemohli potkat? „Protože Hašek, proletář, kráčel těmi svými hospodami tam dole a Kafka se svými přáteli tam nahoře v prvních patrech kaváren,“ říkával Hrabal.

Od devadesátých let Hrabal na četné dotazy některých lidí, do jaké míry se on zná či přáteli s Václavem Havlem, odpovídal také v tomto duchu: „Já jsem kráčel těmi svými hospodami tam dole a Václav Havel se svými přáteli po kavárnách v patrech.“ Rozdíl je ale v tom, že Hrabal se s Havlem v Praze potkával, i když příležitostně, často kuriozně, ale přeci. A také se stali oba součástí světového povědomí...

Počátkem první poloviny padesátých let se mladý intelektuál Václav Havel občas účastní v pražské kavárně Slavia besed a setkání literátů, básníků a malířů u pověstného stolu básníka Jiřího Koláře. Od Koláře Havel dostává k přečtení i strojopisné povídky Bohumila Hrabala, tou dobou veřejnosti ještě zcela neznámého. Havel pak Hrabala několikrát navštěvuje ve Sběrných surovinách ve Spálené ulici, kde byl zaměstnán jako balíč starého papíru. Také se mihne na některém z večírků u Hrabala v Libni, v ulici Na Hrázi, číslo 24. Z početných, rozličných a hlučných společností si tohoto mladíka Havla pochopitelně Hrabal nezapamatoval...

V roce 1956 Josef Hiršal a Jiří Kolář sestavují samizdatový strojopisný almanach „Život je všude“. Kromě čtyř Hrabalových povídek a textů jiných autorů do něj zařadili rovněž závěrečnou studii nazvanou „Nad prózami Bohumila Hrabala“. Jejím autorem je právě onen dvacetiletý mladík Václav Havel. Je to také vůbec první a na dlouho jediná literární kritika, která, byť jen na základě strojopisných textů, rozpoznala hodnoty spisovatele Hrabala. A bohužel předznamenala i jednu věc: „Obávám se, že Hrabal dlouho nebude mít... v oficiální... české próze místo, jež mu přísluší.“ V tom měl Havel pravdu - první knížka Hrabalovi vyšla až v roce 1963.

Cesty Havla a Hrabala šly přirozeně jinými směry... jinými patry. Prakticky od roku 1968 až do roku 1976 postihl Bohumila Hrabala zákaz publikování, ignorance, podivný stav mlčení (u Havla trvala tato doba až do samého konce osmdesátých let). Avšak Hrabalovy texty, psané v této době do šuplíku, ty skutečně nejlepší texty, které napsal, se objevují v samizdatu a u exilových nakladatelů...

V roce 1978 si pro sebe a své přátele, jako 45. svazek Edice Expedice, opisuje Václav Havel text Bohumila Hrabala „Měs-

tečko, kde se zastavil čas“. Přispívá tak k rozšiřování této knihy v samizdatu...

V březnu 1989 je Bohumil Hrabal pozván na literární turné po některých univerzitách Spojených států amerických. Na univerzitní půdě pochopitelně neunikl dotazům mladých studentů a intelektuálů na osobu disidenta Václava Havla. A Hrabal zpravidla odpovídal: „Václav Havel obnovil dva mýty... Sokratův, že volil kriminál před emigrací, a Prométheův, který ukradl bohům oheň a za to jej přikovali na skálu a každý den přilétal orel a kloval mu játra - a Václav Havel ukradl komunistům oheň a proto je v kriminále.“

V horkém létě roku 1989 vzkazuje Václav Havel Hrabalovi, že se večer v sedm hodin za ním zastaví v pivnici U Zlatého tygra a přinese mu k podpisu petici Několik vět. Ale Bohumil Hrabal odešel již raději v šest hodin k příteli na večeri, protože těch Několik vět podepsat nechtěl. „A já jsem raději byl kolaborant... já jsem to taky řekl Václavu Havlovi... Ano, Václave, já tenkrát u Tygra bych to možná podepsal, ale tedka už nikdy ne. A proč? Přeci já podpis na Několika větách nevyměním za osmdesát tisíc Hlučných samot, které vyjdou teď v listopadu... vždyť já jsem vlastně na světě jen proto, abych napsal Příliš hlučnou samotou... tu samotou, o které paní Susan Sontágová v New Yorku řekla, že tohle je kniha, jedna z dvaceti knih, které budou obrazem literatury tohoto století...“

Tato situace pochopitelně svědčí o tom, jakou důležitost Hrabal přikládal právě vydání „Příliš hlučné samoty“ pro domácího, českého čtenáře. Knize, pro kterou žil, jež byla jeho dítětem...

V červnu 1990 v jednom tuzemském interview pro noviny Hrabal o Havlovi říká: „Havel... zlomil prkénko, po kterém si vykračoval ancien régime, nastolil opačné orientace politiky a učinil z politiky, kdysi jen prostoru pro možné, i prostor pro nemožné. Tedy vnesl do rebusu politicis... umění.“

V prosinci 1992 se Václav Havel, již ne (a zároveň ještě ne) jako hlava státu při procházce Prahou zastavuje neočekávaně v pivnici U Zlatého tygra za Bohumilem Hrabalem. Ten mu dává svoji novou knížku „Aurora na mělčině“ se slovy: „Vašíku, ty seš teď takovej votruček... jako můj kocour Casius...“ Havel si nechává knížku podepsat, avšak propi-

sovačka, kterou Hrabalovi půjčil, nechce psát. Hrabal ji chce zlostně odhodit. „To né, pane Hrrrabale, tou tužkou podepisoval George Busch smlouvu s Ruskem o odzbrojení Salt III.“ A tak Hrabal jinou tužkou píše věnování: „Emeritnímu prezidentovi Vaškovi Havlovi...“

S Havlem se Hrabal krátce setkává i na inanguraci a ceremoniálním prezidentském slibu na Pražském hradě. Druhého února 1993 se Václav Havel stává prvním prezidentem České republiky.

Pětadvacátého října téhož roku zase naopak blahopřeje osobně Václav Havel v pražské Živnobance Bohumilu Hrabalovi k literární Ceně Jaroslava Seiferta. Jedenáctého ledna 1994 se Bohumil Hrabal (coby štamgast?) krátce setkává s Václavem Havlem a americkým prezidentem Billem Clintonem u stolu a piva U Zlatého tygra. Prezident Havel Hrabala představuje Clintonovi... a Hrabal zaimprovizuje pár vět o smyslu Clintonovy návštěvy...

K osmdesátým narozeninám píše rukou na hlavičkovém prezidentském dopisním papíru Václav Havel Bohumilu Hrabalovi přání: „Vy i Vaše pábení je... kusem mého života...“

Na tiskovce v italském Turínu v květnu 1995 odpovídá Hrabal na obligátní „havlovský dotaz“: „Havel... geniální kluk... který jako politik vnesl lyriku do svého vyjadřování... a díky své lyričnosti, informovanosti, prožitku a charakteru... je mluvící intelektuálního politického náboje na celém světě.“

Osmadvacátého října 1996 uděluje prezident republiky Václav Havel Bohumilu Hrabalovi na Pražském hradě medaili „Za zásluhy“. Na večerní slavnosti si spolu přítukli sklenkou plzeňského piva a Havel se zmínil o své dávné návštěvě u Hrabala v Libni...

V prosinci 1996, za mrazivého, sychravého počasí, leží Bohumil Hrabal v pražské nemocnici Na Bulovce, dlouhé dny a noci sám na dvoulůžkovém pokoji. Na jiném místě Prahy leží těžce nemocný Václav Havel v jiném nemocničním pokoji... „Vašíčkovi tu postel vedle sebe odestelu,“ často nahlas myslí v těchto dnech Hrabal na Havla. Jistým způsobem na něj neustále trpěl, fandil mu. „Může si ke mně lehnout, co se tam bude trápit s doktory na druhém konci Prahy?“

...na poslední rozloučení s Bohumilem Hrabalem, 12. února 1997, posílá do krematoria Václav Havel věnec. Krásný, velký věnec... posílá...

Tomáš Mazal
pro Nymburského pábitele
v Libni 11. 8. 1999



Spisovatel Bohumil Hrabal a prezident republiky Václav Havel u příležitosti předání Medaile Za zásluhy 28. října 1996.
Foto Tomáš Mazal.

VÁCLAV HAVEL: ALMANACH „ŽIVOT JE VŠUDE“, 1956

NAD PRÓZAMI BOHUMILA HRABALA

Chtěl bych v těchto řádcích říci několik myšlenek o próze Bohumila Hrabala, jak mne napadaly, když jsem měl nedávno příležitost číst některé nové Hrabalovy povídky. Nepůjde tu tedy naprosto o vědeckou monografii, ale pouze o sdělení věcí, jež, myslím, je účelné v kontextu této knížky o Hrabalovi říci. Nebudu se přitom zabývat tematy jednotlivých povídek, ani jejich pravděpodobností či možným pochopením (ostatně většina příběhů a postav jsou skutečné), ale pokusím se spíš hledat některé jejich obecnější literární zákonitosti a myšlenková podložení. Nejprve předešlu přibližné konstatování Hrabalova uměleckého typu, potom se pokusím popsat vlastní metody jeho prózy, abych konečně mohl formulovat umělecký názor, jenž je možno za těmito prózami tušit, a jeho literárně - historickou situovanost. Tyto závěry pak, předpokládám, dosáhnou určité širší možné interpretace vzhledem k ostatním účastníkům této knížky a k její celkové koncepci. Dokumentovat své vývody budu především povídkami zde publikovanými.

Bohumilu Hrabalovi je nyní 43 let a má za sebou bohatý a rozrůzněný osud. Vystudovav práva, vystřídal množství různých zaměstnání, od místa u železnic, přes práci v hutích až po nynější zaměstnání ve Sběrných surovinách. Píše už mnoho let, dosud však, mimo malý bibliofilský svazek, neměl příležitost publikovat. Osud, který už sám o sobě dost silně Hrabala vylučuje z představy průměrného životního příběhu českého spisovatele. A skutečně myslím, že v Hrabalovi jde v podstatě o nový umělecký typ české prózy.

Pokusím se tedy nyní tento typ charakterizovat na základě jeho odrazu v

díle a především na základě osobní znatlosti autora.

První, co si člověk po této stránce na Hrabalovi uvědomí, je evidentní fakt, že Hrabal není spisovatel, který žije bohatý lidský osud proto, aby měl z čeho psát, ale že naopak píše proto, že žije tento osud a že tento osud mu dává nescíslně nutkání k psaní. Hrabal je obyčejný člověk, který píše, nikoliv spisovatel, který žije jako obyčejný člověk. Nežije proto, aby psal, ale píše proto, že žije. A ztráta kontaktu s tímto životem by mu byla i ztrátou potřeby psát. Tím je dán celkový charakter neliterárnosti a neprofesionálnosti jeho uměleckého typu.

Avšak to je ihned nutné zpřesnit. Neliterárnost jeho typu totiž naprosto neznamená, jak by snad bylo možno očekávat, uměleckou nezáměrnost, samovolnost a spontaneitu projevu, či dokonce ztrátu moci nad výsledkem díla, Hrabal nedělá umění, jež by nechtělo být uměním, jež by vznikalo z prosté lidské nutnosti, nekonkretisované do žádného uměleckého názoru. Naopak, stačí dvakrát si přečíst kteroukoli jeho povídku, aby se člověk přesvědčil, že je velmi rafinovaně konstruována, že je výsledkem promyšleného a přesného uměleckého plánu. Ostatně právě to je důležité - neliterárnost uměleckého názoru - Hrabal nepřemýšlí, nekonstruu-

je, neexperimentuje proto, že je prozai-
kem, literátem, že se to od něho očeká-
vá, ale prostě proto, že ho to baví, že to
musí dělat, že každý den, každá hodina
života, každý zážitek, každý lidský hlas,
každý nový člověk, prostě všechno jej k
tomu nutí. Svět jakoby Hrabalovi říkal:
piš o mně - a Hrabal tedy píše. Zda mu
za to někdo dá či nedá titul českého pro-
zaika, českého spisovatele, to už jej ne-
zajímá. Hrabal nechce být
spisovatelem, chce prostě psát co nejlé-
pe to, čím žije.

Proč to však potřebuje psát? Co jej k
tomu žene? Co jej někde uvnitř odlišuje
od ostatních železničářů, hutníků, po-
mocných dělníků, mezi něž patří? Je to,
myslím, intenzita, s kterou svůj život
žije, intenzita, s kterou nese tento prostý
osud železničáře, hutníka, dělníka, in-
tensita, s kterou vidí svět kolem sebe, s
kterou promýšlí jeho souvislosti, s kte-
rou se snaží poznat a pochopit život
kolem sebe. A tato intenzita, kterou mů-
žeme úhrnně označit intenzitou existen-
ce, jej v poslední instanci nutí
projadřovat samu sebe skrze psaní, vi-
dění i život, poznání i chápání světa pře-
vádět do psaného slova.

Souhrnně tedy tu nejde ani o typ spiso-
vatele - diváka, jdoucího mezi lidí s úmys-
lem psát o nich, není to typ autora
vylučujícího se extensitou a okázalou od-
lišností a výjimečností svého pozemského
živobytí z řad prostých lidí a negujícího
svým životem jejich, nejde tedy o typ pro-
kletého autora, není to konečně ani he-
mingwayovský typ umělce, který záměrně
a s velkými výdaji vyhledává nebezpečí a
mezí životní situace, aby si v nich ověřo-
val opravdovost umění. Je to prostě typ
umělce, který se svým vnějším životem ni-
jak neodlišuje od tisíců průměrných lidí,
který však všechnu svoji odlišnost realisu-
je toliko v intenzitě, s kterou tento osud
nese a který všechno lidské a člověčí má v
sobě mnohonásobně umocněno jen velkým
neklidem a transcendencí poznání.

Takový, mám za to, je Hrabalův umě-
lecký typ a tedy pohnutky jeho psaní.
Byl zde ovšem tlumočen ve formě sdě-
lení, nikoliv tedy dokazování literárně -
kriticky průkazným materiálem. A tento
popis, jako předběžná informace o au-
torovi, **nám pomůže pochopit i umělec-
ký smysl jeho prózy**, jenž budeme
sledovat nejprve rozbořením jejích metod
a potom formulací myšlenkového odů-
vodnění těchto metod.

1. Přečteme-li kteroukoli Hrabalovu
povídku, první pocit z ní je, že tu šlo o
**dokonalou koncentraci několika, často i
velkého počtu, drsně pravdivých lid-
ských příběhů**. Ne však příběhů kterých-
koli, ale příběhů při své prostotě a při
důmyslně navozené samozřejmosti podá-
ní vždy nějak osudových, vždy nějak

všelidsky zajímavých a závažných. Hra-
balovy povídky jsou přeplněny dějem,
vždy zásadním a závažným, otevírajícím
poznání vždy nějakého základního život-
ního či osudově - životního příběhu jed-
noho, či více lidí. A dramata, rychle
otevíraná i uzavíraná, jsou zároveň vždy,
zdá se mi, v určitém smyslu ořesná, neboť
navozují v čtenáři nutnost okamžitého a
hlubokého zamýšlení o základních lid-
ských věcech, neboť vždy ořesou čtená-
řovou základní a nejnižší lidskou
zkušeností, nutice k jejímu novému pro-
věření. Hrabalovy povídky jakoby doved-
ly jít vždy tou nejpřímější a nejkratší
cestou k věci, k lidskému jádru, k podsta-
tě. A v každém jejich odstavci jakoby šlo
o život, toto neustálé napětí je způsobeno
mimořádnou ekonomikou a úsporností
sdělení. To je takový první povšechný
pocit z četby Hrabala.

2. Sdělení samo se vyznačuje několika
rysy: především tím, že **vždycky vyjadřu-
je jenom skutkovou podstatu příběhu**,
omezujíc maximálně jakékoli komentáře
k ní, jakékoli hodnocení a třídění do spo-
lečenských a mravních schemat, omezu-
jíc i popisy stavů, jež vnější situace
navozují, jsouc celkově maximálně kon-
krétní a jedinečné. A to se formálně obje-
vuje v radikálním omezení autorského
vyprávění v třetí osobě, důrazem na pří-
mou řeč, jako součást skutkové podstaty,
na dialog a vyprávění postav. Vypravěč se
objevuje jen jako nezbytný informátor o
reálné základně přímých řečí, či jako ne-
zbytná spojka jednotlivých pasáží, někde
je autorské vyprávění v třetí osobě dokon-
ce úplně potlačeno (celá povídka Setká-
ní, první polovina Umělých osudů).

3. **Osudové příběhy a situace, takto
maximálně stručně sdělované, vždy fi-
gurují pochopitelně v nějaké vzájem-
né literární souvislosti**, neboť jich je v
jedné povídce vždy velké množství. Jsou
vlastně stavebními jednotkami Hrabal-
ovy prózy. A do jakých struktur Hrabal-
ovi nejčastěji srůstají? Jaká je logika
jejich kombinace?

a) První možností je, řekl bych, sou-
řadné spojení, v němž si jsou příběhy
rovnocenné v hierarchii významu vzhlé-
dem k celku povídky. Přitom mohou
nastat dvě hlavní možnosti:

Příběhy mohou především následo-
vat po sobě. Potom je jejich reálnou zá-
kladnou jednotka postavy, jež prochází v
povídce z prostoru do prostoru a v kaž-
dém je zapojena buď jako svědek, nebo
jako spoluherec do dialogu, z něhož jed-
notlivé příběhy vyplývají (nejlepším
příkladem na to je povídka Emánek), a
nebo jednotka místa, kdy prostě více po-
stav je přítomno v téže prostoru a stří-
dají se v uceleném vyprávění
jednotlivých příběhů (např. povídka
Pásek, v tomto sborníku nepublikova-

ná, v níž je scéna odpočinku v Poldině
huti, při němž se střídají dělníci ve vy-
právění různých příběhů).

Druhý příklad tohoto souřadného poje-
ní je paralelní rozvoj dvou či více příběhů,
jejich různé prolínání (nejlepší ukázkou je
první polovina Umělých osudů).

b) Druhá možnost je podřadné poje-
ní, v němž se příběhy mohou rozvíjet v
různých stupních závažnosti a podrob-
nosti vzhledem k celku povídky.

To se může realizovat jako prokládá-
ní hlavního děje vyprávěním (jedné z
postav) nebo prostým sdělením příběhu
podružnějšího (např. příběh Gastonova
bratra vsunutý do ústředního příběhu
Gastona v povídce Láska).

Jiným příkladem je třetí hladina pří-
běhu, totiž kratší příběh, vsunutý do
vyprávění obšírnějšího příběhu v něja-
kém prvotním ději (to se vyskytuje u
próz rozsáhlejších - v Páskovi a rovněž
v Majitelce huti, nejdelší Hrabalově pró-
ze, mající charakter novely).

A konečně k podřadnému řazení lze
počítat i časté prolínání příběhu s něja-
kou reálnou hladinou, jež sama o sobě
epická není (např. v Emánkovi, rozhov-
or Emánka se stařenou, kdy se prolíná
její vyprávění s jeho odpověďmi na do-
tazy o závodní jídelně, nebo celá po-
vídka Večerní Praha, kde je vyprávěný
příběh neustále retardován konkrétní
skutečností jízdy na motocyklu, ovšem
opět, jako u Hrabala vždy, v dialogu).

4. S vyzdvihnutím funkce dialogu **stojí
v popředí i funkce jazyka**. Hrabal ji řeší
tak, že všechny přímé řeči a někdy i vypra-
věčská intermezza píše hovorovou řečí,
ovšem velmi umně pozdvíženou do rovi-
ny umění. Dojem z grafické podoby těchto
přímých řečí je přesně týž, jako je sluchový
dojem z hovorové či slangové řeči. Hrabal
totiž dobře cítí, že oko je konzervativnější
než ucho a že zachování proporcí mezi hlad-
dinami jazyka nelze proto dosahovat me-
chanickým přepisem textu do hovorové
řeči, jenž by nutně musel působit přehnaně
vulgárně. Závažné je i odstínění této řeči
příznačnými výrazovými osobitostmi jed-
notlivých postav (dobrou ukázkou důležit-
té funkce této jazykové charakterizace jsou
dvě oblíbená rčení Gastona z povídky Lás-
ka, jež dávají teprve celé povídce její cha-
rakter a částečně i smysl).

5. Dalším významným rysem Hrabalo-
vých próz je jejich **smysl pro tragickou
grotesknost situací**. Jde v podstatě o me-
todu ozvláštňování, kdy tragická podstata
jevu je ozvláštňována kontrastně popisem
jeho groteskní a často i humorné vnější
tvářnosti. Nikde se však nestává, že by se
humornost vymanila z této své hlubší
funkce a stala se samoučelnou. Na to mají
Hrabalovy povídky v sobě příliš kázně.

6. Posledním základním rysem, jenž
ostatně se všemi předchozími souvisí, vy-

vrcholuje je určitým způsobem, je celková **reálná symboličnost této prózy**. Hovořím výslovně o symboličnosti reálné, abych podtrhl, že symboly nejsou do reality vkládány (že tedy myšlená nebo možná symbolická interpretace většinou nedeformuje realitu a její skutekové sdělení), ale že z ní samovolně vyrůstají. Hrabal má totiž mimořádnou schopnost volit ty příběhy z reality, ty situace, jež je možno hluboce symbolicky interpretovat. Přičemž sám se ovšem střeží kdekoli tuto interpretaci i v nejmenším sám načít, nechává je cele na vůli čtenáři (jako ukázkou bych jmenoval příběh člověka vezoucího sodovky na slavnost odhalení pomníku v povídce Emánek, kde dělovými salvami rozbité sodovky nám mohou navodit dobře symbol rozbití prostého lidského živobytí v nedávné době, deformované vnějšnosti, bombastičnosti a okázalou povrchností života). A pokud přece jen silové pole, jež symboly v ději kolem sebe vytvářejí, deformuje nějak pravděpodobnost děje a svádí k určité hyperbole, je to v mezích možné řemeslně - umělecké deformace tematu (taková místa jsou dost silně v Páskovi, možno je tušit i ve značné nadsázce Večerní Prahy, kde dost svádí k pochybnostem, zda celý dialog by se skutečně mohl realizovat za jízdy motorky středem města ve večerních hodinách). Snad v této souvislosti je možné hovořit o jednom širším rysu Hrabalových próz, působícím jako mírná deformace, totiž o skutečnosti, že všechny Hrabalovy postavy mají zvláštní sklon k vyprávění osudových příběhů. Tato deformace popisu reality není deformací svědectví o pravdě, které naopak potvrzuje, a o něž především, jak ukáží, v podstatě Hrabalovi jde.

Tento výčet některých, spíš formálních rysů Hrabalových próz neměl svůj účel v touze po literárně - kritické důkladnosti, jíž takovýto esseyistický útvar beztak dosáhnout nemůže, ale v prosté skutečnosti, že **všechny mají své filosofické podložení a zdůvodnění** a že hledání tohoto pozadí nám umožní formulovat vlastní umělecký názor, jenž je možno za Hrabalovými prózami tušit.

Různé kombinace do různé podrobnosti rozepsaných lidských příběhů, jež jsem se tu snažil obrazovitě usoustavnit, se v Hrabalově próze různě spolu kříží a vzájemně oplodňují (např. v povídce Umělé osudy, kde jde o kombinaci dvou příběhů paralelních s jedním následným), takže výsledná struktura je často dost komplikovaná. Celkový charakter takto dělané prózy působí dojmem stálého, bohatého a rozrůzněného konfrontování různých dějů a reality. Přitom však tento konfrontační charakter se výrazně odlišuje od konfrontační linky v moderním románu, opsané např. jmény Joyce a Sartre. Především jednotou nějaké reálné základny, spojující

příběhy do formální jednoty prostoru a času, dále potom zřejmou snahou, která sice u Sartra už je také, má tam však naprosto jiný účel i zařazení, aby nešlo o příběhy jen náhodně konfrontované, ale o příběhy nějak si obsahově korespondující, výsledek a smysl korespondence může být nejrůznější (v Páskovi je několik příkladů na korespondenci kontrastní, povídka Umělé osudy konfrontuje příběh redaktora, zpěváka a holiče pro zřejmý jednotný smysl, atd. atd.).

Jaký je myšlenkový podklad tohoto základního systému konfrontování a korespondování? Myslím, že spočívá v intenzivní touze navodit co nejpravdivější obraz světa, co neobjektivnější svědectví o něm. Žádná skutečnost, řekneme-li ji samu o sobě, popíšeme-li ji sebevěrněji, není totiž ještě pravdou, pravdou se stává teprve, řekneme-li ji v téže větě s jinou skutečností, v něčem skutečnosti prvé protikladnou. Běžná pravda, kterou si každý dokáže uvědomit, je vždy jen částí pravdy, pravdou jednostrannou, skreslenou, determinovanou toho pohledu, jenž ji odhaluje, skutečná pravda umění, „pravdivější než pravda sama“ ve smyslu Hemingwayova výroku, pravda, kterou si každý běžně uvědomit neumí a již oběhovat je velikým posláním umění, pravda ne o skutečnosti, ale o osudu, spočívá v ozvláštnění věci, v jejich vidění z více stran v jejich konfrontaci s věcmi jinými, v hledání vždy v té druhé, ne na prvý pohled zřejmé tváře věci. A jedině takovéto hledání druhých stránek věcí zaručuje Hrabalovi skutečné minimum osobního perspektivního skreslení reality. A konfrontace, korespondence protikladových pravd, jsou nutné metodami, jež tento minimálně perspektivní pohled zaručují.

A Hrabal skutečně sám říká, že člověk se mylí ve svých světových názorech, ale svět, v němž žije, jeho spodní pravda jako kontext jednotlivých skutečností, se mýlit nemůže. Člověk, jeho osobní názor, existenciální (zvláště potom přímo existenční!) zájem na výsledku umění, nutně vnáší do díla perspektivu, skreslení, lež. Proto také Hrabal podíl osobního vlivu v díle se snaží omezit na minimum. A hledá formální metody, jež mu svojí podstatou aspoň relativně zaručí neperspektivnost, hledá metody srovnávání pravd. A říká přímo, že jeho názor na svět čtenáře nemá zajímat a také nezajímá, že čtenáře zajímá jen jeho svědectví o světě. A tento nejzákladnější názor ovšem dává podobu všem jednotlivým prostředkům jeho umění. Mimo vlastní strukturu příběhů, i sdělení jich z jejich skutkové podstaty, omezení každého hodnocení a výkladu stavů, metoda ozvláštnění, omezení autorského vyprávění, jako už určitého vměšování do reality, metoda reálných symbolů, všechno toto jsou zřejmě důsledky touhy vidět

do reality, do její spodní substanciální hladiny s co nejmenším skreslením. Jakoby prostě autor říkal z pozadí svých próz: hle, takový je svět, v němž žiješ, čtenáři, takoví jsou lidé, kteří tě obklopují, objektivně jsem tě informoval, a ty si s touto informací už nalož, jak sám umíš.

A jaký je v kontextu tohoto uměleckého názoru názor na smysl umění? Jaký má takovéto umění dosah, v čem je jeho stranickost, jeho pragmatická funkce? Asi v tom, že pravdivým a maximálně objektivním (pravdivým, opakují znovu, ve smyslu vnitřní „pravé“ pravdy, nikoliv ve smyslu popisu náhodné vnější skutečnosti) svědectvím o světě pomáhá umění v člověku prohlubovat jeho uvědomění světa a tím i sebe, pomáhá mu ověřovat a prověřovat všechny jeho nejhlubší lidské hodnoty, a tímto uvědoměním mu vlastně už dává svobodu dělat svět lepším, než je. Neboť znalost pravdy, co nejobsáhlejší a co nejhlubší, jediná dává člověku v umění perspektivu vést svět k lepšímu. Jedině tak může spisovatel člověku dnes skutečně posloužit. A nepochopí a neobjeví své skutečné perspektivy ten, kdo se bude snažit je přejímat suchou cestou, totiž už z perspektivních děl, předem vykonávajících uvědomovací práci za čtenáře a v podstatě tedy náhražkovitých. Neboť perspektiva přejatá nikdy nemůže zcela nahradit perspektivu vydobytou, perspektivu samu sebe neustále rodící z průkazného svědectví, v podstatě tedy jinou perspektivu pravdivou, neboť z pravdy samozřejmě vzešla.

Tak přibližně je možno vidět umělecký názor, který je v pozadí Hrabalových próz. Snad je zřejmá jeho podmiňující souvislost s konkrétními Hrabalovými tvárními postupy a jeho souvislost podmiňovaná s Hrabalovým uměleckým typem, v němž inzensita života vede k jeho poznání a neliterárnost k omezení všech literárních konvenčních výkladů světa. A zbývá tedy už jen situovat tento umělecký názor, či lépe řečeno umělecké úsilí, jehož je tento názor theoretickým odrazem, literárně historickým.

A hledíme-li na Hrabalovy povídky z tohoto hlediska, pak poznáváme, že co je především odlišuje od většiny české současné produkce prozaické je zřejmě v české próze naprosto nová celkově umělecká faktura, nová autentičnost styku s realitou, nové způsoby sdělení. A má-li většina naší současné prozaické tvorby buď fakturu klasického předmoderního románu či moderního románu psychologického, pak Hrabal má výrazně už umělecký postup, řekl bych, moderně - realistický. Přičemž zřejmá je korespondence tohoto úsilí s hlavní oblastí, kde se dnes uskutečňuje moderní realismus v próze, totiž s progresivní oblastí prózy

americké. Je tím zaplňována mezera, která v celku českého umění byla, když moderně - realistické tendence počaly nastupovat už dříve v poesii a malířství (např. ve válečné Skupině 42), když nenašly však zatím svůj výraz v próze.

A tak v závěru vidíme, že úsilí Bohumila Hrabala (i několika jeho přátel) je vysvětlitelné i v souvislosti s obsáhlým světovým uměleckým prouděním, neboť lze mluvit o určité volné náležitosti k nastupujícímu moderně - realistickému umění, do něhož se po epoše diferencovaných směrů „klasického“ moderního umění v posledních desetiletích počíná konsolidovat a ujednocovat logika uměleckého vývoje. A sledujeme-li cestu prózy od Joyce k Hemingwayovi, či cestu filmu od Chaplina nebo Carného k Zavattinimu a Sicovi, vždy se přesvědčíme, že nám takřka pod rukama probíhá historické přesouvání sil a že o konsolidaci a ujednocování umění reality v současné době už naprosto nelze mluvit jen jako o novém moderním směru. A tyto změny v umění jsou tak obecné, či,

chcete-li, tak speciální, že se uskutečňují dnes v umění obou světových soustav, v každém ovšem po svém.

Při tom všem však zatím jde pouze o obecnou a povšechnou basí, nikoliv tedy o sloh epochy, a z pudy této obecné základny teprve vyrůstají osobité a původní umělecké činy. A myslím, že Bohumil Hrabal takovým osobitým a původním uměleckým zjevem je.

Co tedy říci na závěr? Jmenoval bych jednu přibližnou paralelu, totiž paralelu spisovatelského osudu Haškova a Hrabalova. Stejně totiž jako kdysi Hašek, obávám se, že i Hrabal dlouho nebude mít ještě v oficiální představě o poměru sil v české próze místo, jež mu přísluší, stejně jako Hašek, je nebezpečí, že i Hrabal bude ze strany oficiálních prozaiků zatlačován do posice periferního spisovatele vulgárního čtiva. Ale to je zřejmě vždy osud literatury, jež svědčí také o nepohodlných a nemilých věcech života a jež je vůbec jakkoli silná a původní a přichází přitom odjinud, než odkud bývá dobrá literatura konvenčně oče-

kávána. Ostatně už holý fakt, že Hrabalovi je už přes čtyřicet, ale nenašly se ještě možnosti vydat mu knížku, dost průkazně mluví v tomto smyslu. Hrabal ovšem není typ Richarda Weinerja, a nelze říci, že by nebezpečí nedocení zrovna dvakrát těžce nesl. Hrabal prostě žije, žije realitou šťastnou i nešťastnou, píše, píše o lidském štěstí i neštěstí, jistě by byl rád, kdyby lidé mohli číst to, co napíše, avšak v každém případě proto, že nemá náhodou někdy právě možnost tisknout, nepřestane psát nebo nezáčně psát jinak. Je to totiž vzácný typ umělce, který umí psát jen to, co cítí, že musí psát.

Ostatně, pokud jde o Hrabalovu cestu do literatury, snad hraje svoji úlohu fakt, že na této cestě nejde Hrabal sám, ale že má přátele, kteří v umění vycházejí z podobných pohnutek jako on a sledují i podobný cíl, totiž cíl přesvědčit, že život je bohatý, nelehký, různý a složitý, vždy jiný, než jaký by se nám právě hodilo, aby byl, Hrabalovými slovy řečeno, že prostě život je všude.

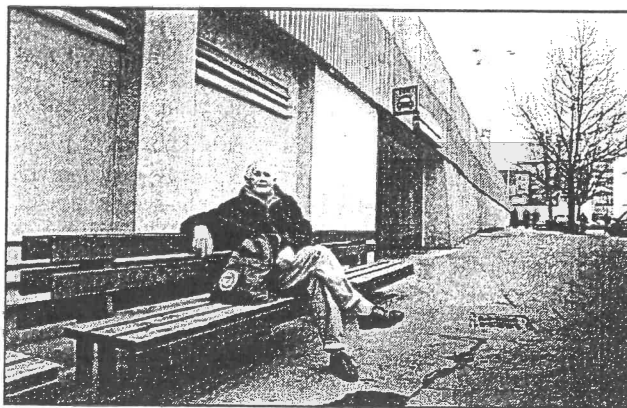
NAPSALI V „OSMIČCE“

„NÁMĚSTÍ BOHUMILA HRABALA“

„Posmutněle zešedlá severní stěna autobusového nádraží v Praze 8 - Libni se během měsíce září a října tohoto roku změnil pod rukama akademické malířky Tatiány Svatošové na nápadité a citlivě řešený umělecký útvar, kterým Libeň i hlavní město Praha konečně důstojně uctí památku světoznámého českého spisovatele Bohumila Hrabala. Stane se tak zejména díky Městské části Praha 8, jejíž zastupitelé letos schválili finanční příspěvek ve výši čtvrt milionu korun, a také díky stopadesátitřicetému grantu, který malířce poskytl Magistrát hl. m. Prahy v rámci projektu „Praha - evropské město kultury roku 2000“. Spisovatel si nepřál, aby mu byly stavěny monstrózní bronzové sochy a výtvarné řešení severní stěny toto přání plně respektuje. Přečtěte si však následující řádky z dopisu Dubence:

„...Já, Dubenko, jsem už dvakrát mrtev, jednou mi přátelé nechali udělat v odborné dílně plechovou a emailovou originální desku, na které v červeném poli bylo bíle napsáno... Náměstí Bohumila Hrabala... a tuhle desku přibíli na domeček pana Zumra, tam, jak jsem v Libni Na Hrázi věčnosti říkával, tady, až budu slavný, na tomhle maličkým trojúhelníku ulice Bratrské a Na Hrázi, tady chci mít náměstí... A tak ta plechová červená, bílými písmenky posázená tabule tam byla pouze jeden týden... Veřejná

bezpečnost ji sundala, když se mladíci ptali, tak velitel v ulici Rosenbergových řekl, že právo na pojmenování náměstí mají jen mrtví... tak jsem týden byl mr-



Bohumil Hrabal u zdi autobusového nádraží (březen 1994).
Foto Ondřej Němec

tev, abych sundáním desky vstal z mrtvých... Teď zase, Dubenko, si pan Karafiát dávno usmyslel, že založí Spolek přátel Bohumila Hrabala... a žádal a psal, prosil a zase důrazně žádal... až nyní, když už je Občanské fórum, tak panu Karafiátovi napsali, že jediné kdybych požádal o ten spolek sebe sama já, tak by se snad něco dalo dělat za předpokladu, že bych uměl... Tak i ten spolek může být až po smrti, a já jsem ten den, to úterý začátkem prosince, byl z toho pietního oznámení daun...“

O názvech náměstí již naštěstí svévole nerozhoduje Veřejná bezpečnost. A tak na základě návrhu zástupkyně starosty PhDr. Terezie Holovské byl Obvodní radou v Praze 8 schválen záměr pojmenovat dosud nepojmenované prostranství, ohraničené libeňskými ulicemi Na Hrázi, Ronkova, Na Žertvách a Ludmilina názvem „Náměstí Bohumila Hrabala“. Pokud bude s tímto názvem souhlasit také Místopisná komise rady ZHMP a následně i rada ZHMP, pak se Bohumil Hrabal do-

čká náměstí mnohem většího, než o jakém při skromnosti jemu vlastní snil. Prostranství autobusového nádraží Palmovka se dostane důstojného názvu na emailové destičce zanedlouho poté, co bylo zbaveno zápachu a mračen výfukových plynů. A až bude Hrabalova zeď spolu s pojmenovaným náměstím předána veřejnosti, můžeme začít pracovat na spolku přátel. Vždyť Bohumil Hrabal už je po smrti. Bohužel.“ Osmička noviny Městské části Praha 8, září 1999

„... UBITÝ, UBÍJENÝ KONÍČEK ...“

Autobusové náměstí Bohumila Hrabala

Vůbec si nemyslím, že „posmutnělá severní stěna autobusového nádraží v Praze 8... se změní pod rukama akademické malířky Tatiány Svatošové na nápaditý a citlivě řešený umělecký útvar, kterým Libeň i hlavní město konečně důstojně uctí památku světoznámého českého spisovatele Bohumila Hrabala“. Nesdílím toto „důstojné uctění“, o kterém nás informuje letošní zářijové vydání měsíčního zpravodaje Městské části Praha 8 „Osmička“ v článku „Náměstí Bohumila Hrabala“.

Pouhých pár metrů z dlouhého betonového valu severní stěny nádraží (navíc v místech odklonu k parkovišti aut) zdaleka není tím nápaditým a citlivým řešením. Je to pouhá barevná náplast na uniformní šed, leperslo až naivisticky pojatých atributů (kočky, knihy, půl litry piva, psací stroj) Hrabalovy poetiky směřující k žánrovitosti, úsměvnému „milému odpolední“. Hlavní město by

se mělo ke svému světoznámému spisovatelovi postavit poněkud jinak...

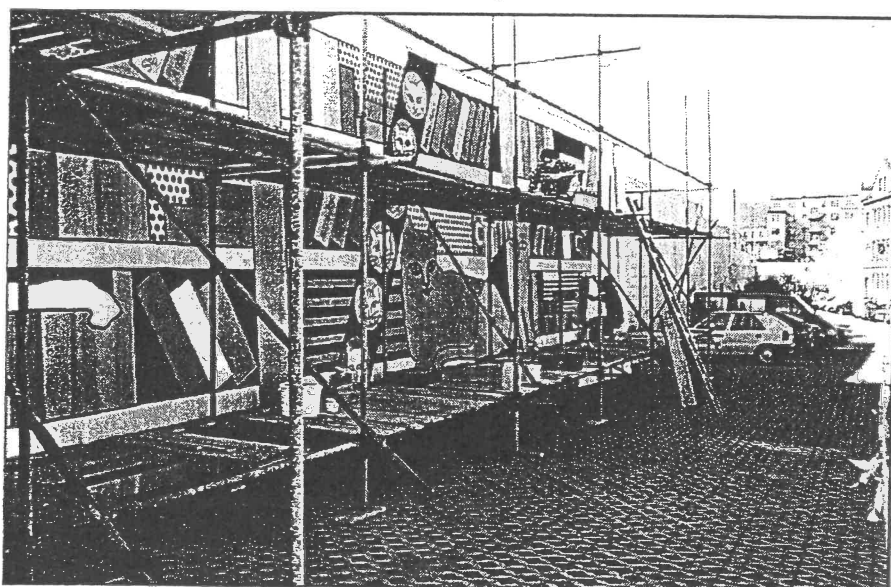
Obvodní rada Prahy 8 dále chystá pojmenovat dosud nepojmenované prostranství bývalého autobusového nádraží na Palmovce na „Náměstí Bohumila Hrabala“.

Je to trochu paradox. Ulice Na Hrázi, kam se v roce 1950 Hrabal přistěhoval a kde se cítil šťasten, byla ve své

pravé části (včetně domu B. Hrabala) na jaře 1988 necitlivě zbořena, aby ustoupila výstavbě právě tohoto autobusového nádraží, které ovšem v roce 1999 přestalo být funkční. Velký, neosobní vyasfaltovaný prostor, kvůli němuž byla narušena urbanistická část staré Libně, téměř osiřel. Zdá se, že velkorysé gesto nynějších radních s pojmenováním prázdného prostoru na „Náměstí Bohumila Hrabala“ je stejně megalomanské, jako kdysi sama výstavba tohoto nádraží jejich tehdejšími předchůdci. Pokud se tak stane, navrhuoval bych jistou modifikaci oběho: „Autobusové náměstí Bohumila Hrabala“. Odtud by směle mohly kráčet slavnostní průvody k Nymburku, podlévány pivem, pořádány „pábitelské hodokvasy“ za účasti vietnamských stánkařů...

„A až bude Hrabalova zeď spolu s přejmenovaným náměstím předána veřejnosti, můžeme začít pracovat na spolku přátel,“ dokončuje Osmička svůj vyčtený Hrabalovský program. „Jsem ubitý, ubíjený koníček... a zakřičel jsem... Jděte do prdele!“ slyším až s hůry nebes úpícího Bohumila Hrabala na adresu radních Prahy 8.

(z textu „Ubili koníčka“
Tomáš Mazal



Libeň, 14. září 1999.

Foto Tomáš Mazal

„VRÁTÍME SE V LISTOPADU“

Bude se točit dokument pro Holandsko

V závěru června přijeli na týden pánové Chris Kijne a John Albert Jansen, kteří mají pro holandskou televizi natočit dokumentární film o Bohumilu Hrabalovi.

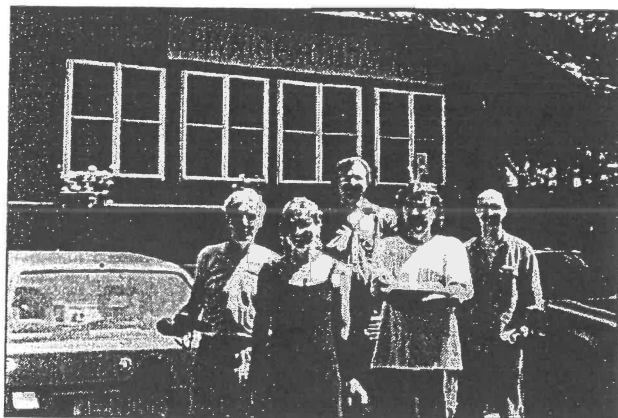
„Ta myšlenka se zrodila ještě v době, kdy Hrabal žil. Po jeho smrti nám však na přípravu filmu zastavili peníze. Já jsem se ale nevzdal a sbíral jsem dál podklady. A pak jsem tu také byl na Hrabalově pohřbu. Nyní se mi podařilo zase peníze získat. Prozatím na scénář, ale věřím, že budou rovněž na konkrétní realizaci,“ řekl pro Nymburského pábitel pan Kijne.

Oba pánové jsou Hrabalovými obdivovateli a jeho knížky velmi dobře znají. A tak v doprovodu Tomáše Mazala vlastně pouze objevovali důvěrné známá místa - v Praze například automat Svět, dnes zavřený, hospody

včetně té nejslavnější U Tygra, nebo si je pouze připomněli, jako třeba zmižený dům Na Hrázi v Libni, kde postáli u mosazné destičky v asfaltovém chodníku. V Nymburce navštívili pivovar a nadšení nad Postřižinským pivem nebylo pouhým vyjádřením slušnosti. Prohlédli si stálou hrabalovskou expozici v muzeu a prošli se po místech, o nichž v Postřižinách, Krasosmutnění, Harlekýnových miliónech, Městečku..., Domácích úkolech a dalších knížkách prozatím jen četli. V Kersku nemohli nevidět vedle

dalších míst dnes už pustnoucí chatu, poseděli v Hájence...

„Vrátíme se v listopadu!“ slíbili holandským přátelům. „To už, pevně věříme, se štábem.“
- řeh -



Setkání s holandskými přáteli před Hájenkou v Kersku.

Foto Jan Řehounek



„Švejcara“ Susann Rothová a Bohumil Hrabal U Zlatého tygra v březnu 1992. Foto Tomáš Mazal

KDO JE KDO v životě a díle B. Hrabala SUSANN ROTHOVÁ

Autorská práva pro zahraniční vydání svých děl přičkl Bohumil Hrabal (v tzv. americké závěti z roku 1989) „slečně Susann Rothové z Vídně“. Tato část závěti je doposud předmětem sporu „některých“ tuzemských dědiců.

Kdo je tedy ona „slečna Susann Rothová“?

Narodila se 14. května 1950 ve švýcarském Winterthuru. Studovala slavistiku a romanistiku v Curychu, Praze a Paříži. Na curyšské univerzitě obhájila v roce 1985 dizertaci, kterou o osm let později pod názvem „Hlučná samota a hořké štěstí Bohumila Hrabala“ vydalo nakladatelství Pražská imaginace. Po ukončení studia se Rothová věnovala překladům a interpretacím českých autorů, zejména Boženy Němcové, Milana Kundery a především Bohumila Hrabala. Pro německé nakladatelství Suhrkamp (a tedy i pro čtenáře v německy hovořících zemích) připravila řadu Hrabalových překladů, spolupracovala s dalšími bohemisty a nakladateli takřka po celém světě. Od roku 1989 organizovala četné prestižní cesty Bohumila Hrabala spojené s autorským čtením, jež rovněž sama uváděla, a namnoze i s udílením rozličných literárních cen (USA, Francie, Itálie, Německo, Španělsko, Anglie).

„Zuzana, ta švejcara“ a nebo také jen „Zuzka“, jak ji Hrabal oslovoval v „Dopisech Dubence“, jezdila do Prahy, pokud jí to čas dovolil, často. Poutalo ji nejen velké osobní přátelství s Bohumilem Hrabalem, ale měla zde spoustu přátel mezi literáty, výtvarníky a pochopitelně i početným a léty se měnícím okruhem Hrabalových přátel včetně Dáši Hrabalové. Spolu s mimořádným jazykovým talentem to vše vytvářelo jakousi přirozenou spojnicí, výměnu informací, jejímž výsledkem byla věrohodná autentická prezentace české literatury v zahraničí.

S Hrabalem se Rothová setkala ještě na podzim roku 1996 na jeho literárním večeru v Berlíně. I ten sama uváděla. Hrabalem brilantně gradovaný večer měl v sobě již podtext oboustranného smutku loučení...

Zanedlouho, 11. července 1997, po dlouhém těžkém boji, podlehl Susann Rothová ve svých 47 letech v Curychu rakovině. Odešla uprostřed činnorodé práce, dva měsíce po vydání svého německého překladu Hrabalových textů „Sešitek nerozlišující pozornosti“ a „Rukověť pábitelského učně“, jež při-

pravovala k jeho narozeninám, bohužel také nedožitým. Namísto přání k jubileu už stačila jen napsat do Literárních novin text, v němž polemizuje s těmi, kteří věří, že Hrabalova smrt byla věcí nešťastné náhody.

To byla „slečna Susann Rothová“... A proč „z Vídně“? Svěho času bydlela několik let ve Vídni. Tady měla své druhé zázemí, byt i práci. A do Čech blízko.

Tomáš Mazal

Zpravodaj Klubu čtenářů Bohumila Hrabala Nymburský pábitel č. 3 - 25. říjen 1999. Registrace: OkÚ Nymburk - kult/2/98. Vydavatel: Městská knihovna v Nymburce, Palackého 1749, 288 02 Nymburk, tel. 02325/512723. Šéfredaktor Jan Řehounek, tel. 0603/238523, redakční rada: Veronika Štůlová, Jindřiška Tučková, Alena Vávrová. Vydavatelství zajišťuje redakce týdeníku Polabské listy v Nymburce, tiskne Tiskárna Blecha Nymburk.

Pro členy Klubu čtenářů Bohumila Hrabala zdarma, volně prodejné vý-
tisky 10 Kč. Náklad 250 ks.